

ПРОБЛЕМАТИКА, ЯКУ ДОСЛІДЖЕНО ВПЕРШЕ

THE PROBLEM THAT HAS BEEN INVESTIGATED FOR THE FIRST TIME

Knapik J. Vplyv vysokoškolského prostredia na adaptáciu a socializáciu študentov. Ružomberok: VERBUM, 2018. 335 s.

Офіцинський Юрій Романович

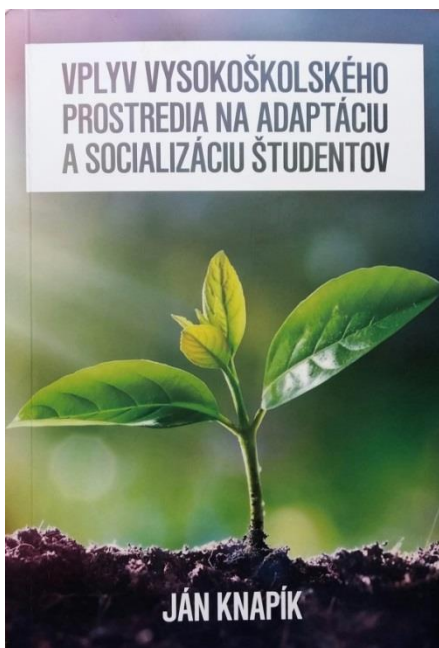
аспірант кафедри античності, середньовіччя та історії України
домодерної доби

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

E-mail: yuriy.ofitsynsky@uzhnu.edu.ua

Yuriy Ofitsynsky

Postgraduate Student of the Department of Ancient, Middle Ages and Premodern History of Ukraine
SHEE «Uzhhorod National University»

Ян Кнапík – доктор філософії на кафедрі суспільних наук Теологічного факультету в Кошицях Католицького університету в Ружомберку, член Словацького педагогічного товариства та Чеської асоціації педагогічних досліджень.

Монографія Яна Кнапіка «Вплив університетського середовища на адаптацію та соціалізацію студентів» є ґрунтовним науковим доробком, а також результатом тривалої роботи і практичного досвіду автора у сфері вищої освіти та навчання студентів університету. Своєю працею науковець заповнює нішу маловивченої проблематики адаптації університетських студентів і вперше досліджує в цьому аспекті студентів теологічного факультету у Словаччині. Крім цього, учений своєю монографією зміг дещо втамувати інформаційних голод про університетські середовища Словаччини, адже даних про них у цій країні є сьогодні дуже мало. Особливість книги полягає в тому, що автор доповнює науковий текст уривками з інтерв'ю, які показують читачеві середовище студентів-теологів із середини. Висновки вченого після вивчення студентів-богословів спонукають робити зміни не тільки на теологічних факультетах, а й загалом в університетах.

На нашу думку, в педагогічній літературі багато досліджень пов'язано з проблемами навчання в початковій і середній школах, а натомість університетам у цьому аспекті вчені приділяють недостатньо

уваги. Ми вважаємо, що це неправильно, адже саме у вищих навчальних закладах завершується формування особистості людей, і там вони вчаться застосовувати багато життєво необхідних навичок на практиці. Тому до студентів потрібно застосовувати спеціальні педагогічні підходи, щоб зробити якісним процес засвоєння ними необхідних знань, умінь і навичок, а також забезпечити їм максимально корисне проведення часу під час лекцій та практичних занять. Щоб краще зрозуміти, як саме краще навчати студентів потрібно знати і їхнє середовище, в якому вони постійно перебувають.

Наукова проблематика монографії спричинена недостатнім вивченням феномену університетського середовища та його впливу на адаптацію та соціалізацію студентів, зокрема, і семінаристів. За допомогою ґрунтовної джерельної бази, зокрема праць словацьких дослідників і вчених інших країн, автор зумів об'єктивно дослідити дану проблематику.

Монографію добре структуровано відповідно до мети дослідження, а саме: проаналізувати й описати процес адаптації та соціалізації трьох груп університетських студентів – греко-католицьких семінаристів, римо-католицьких семінаристів та звичайних студентів, які навчаються на теологічному факультеті. Цій меті підпорядковано всю логіку й структуру рецензованої роботи, яка містить вступ, сім розділів, у яких висвітлено різні аспекти досліджуваного питання, висновки, резюме англійською мовою, список використаних джерел, який складає 175 найменувань, а також предметний та іменний покажчик. Потрібно додати, що у своїй праці автор шукав відповідь на запитання: як різна організація студентського життя впливає на соціалізацію студентів – богословів і звичайних студентів на теологічному факультеті.

У першому розділі «Процес соціалізації в підлітковому віці» автор подає визначення підліткового віку, відмінності в його періодизації та різні статуси ідентичності в цьому періоді. Цікаво описано різні моделі поведінки підлітка щодо певного статусу ідентичності та в процесі його соціалізації. Далі автор розкриває зміст поняття «соціалізація», описує її фази (соціабельність, персоналізацію, професіоналізацію, соціальну взаємодію), види соціального навчання (ідентифікацію, інтерналізацію, імітацію), чинники процесу соціалізації

та виділяє її посередників – сім'ю, школу, медіа, групу ровесників, релігію та роботу. Звертає увагу науковець і на проблеми соціалізації підлітків, зокрема на негативний вплив масової культури на цей процес. Автор також наводить різницю між термінами «адаптованість» і «адаптація» і подає види адаптації. Наприкінці розділу науковець розтлумачує терміни «студент університету», «університетське навчання», «університет». Спираючись на закони Словаччини, науковець розповідає про обов'язки студентів і форми навчання в університетах, а також коротко характеризує особливості навчання студентів-богословів.

Предметом другого розділу «Процес соціалізації в університеті» стала проблема зв'язку між університетом і розвитком людей. Автор пише про важливість питання, що треба робити педагогам, щоб більше студентів до закінчення університету досягали власної ідентичності, а також звертає увагу, що в даний час на соціалізацію студентів впливає й лібералізація відносин. Далі науковець характеризує простір соціалізації в університеті через опис структури університетського простору та проблеми, з якими стикаються студенти в ході трьох фаз навчання в закладі вищої освіти, поданих у монографії. Наприкінці розділу Я. Кнапик аналізує діяльність організацій, які полегшують адаптацію та соціалізацію студентів університету, а саме: університетських пасторальних центрів і студентських центрів.

У третьому розділі монографії «Дослідження адаптації та соціалізації» автор пояснює, як і чому в нього виникла ідея досліджувати адаптацію та соціалізацію студентів університету. На думку автора порівняння соціалізації звичайних студентів та студентів-теологів відкриє нові знання про невелику, але своєрідну групу останніх. Учасниками аналітичних розмов автора стали студенти останніх років Теологічного факультету в Кошицях Католицького університету в Ружомберку: 7 греко-католицьких богословів, 7 римо-католицьких і 9 звичайних студентів. Науковець також детально описав методологію та метод свого дослідження. Зокрема, процес соціалізації в університеті вивчений за допомогою квалітативної методології, методом глибинних інтерв'ю. Крім цього, автор навів принцип опрацювання й аналізу даних, а також поставив перед собою основне дослідницьке питання, а саме: які зміни спричинила в студента соціалізація в просторі теологічного факультету та священицької семінарії?

У четвертому розділі «Адаптація та соціалізація греко-католицьких богословів» проаналізовано цікаві враження студентів від процесу навчання на священиків. Автор зазначив, що студенти-богослови довше адаптувалися до життя в семінарії та семінарного порядку, ніж до навчання на факультеті й більшу важливість надавали духовному розвитку в семінарії, ніж інтелектуальному росту на теологічному факультеті.

У п'ятому розділі «Адаптація та соціалізація римо-католицьких богословів» автор зазначив, що досліджувані студенти-теологи були відкритішими, ніж греко-католицькі та більше говорили. Як і греко-католицькі, римо-католицькі студенти-богослови довше адаптувалися до життя в семінарії та семінарного порядку, ніж до навчання на факультеті. Цікаво автор описав відносини між семінаристами-першокурсниками та старшокурсниками. У розмовах із римо-католицькими студентами-богословами науковець наразився і на питання глобалізації церкви. Інтерес викликає і ставлення студентів-теологів до обов'язкового прийняття ними celibату перед тим, як стати священиками.

Матеріал у шостому розділі «Адаптація та соціалізація звичайних студентів» цікавий тим, що в ньому подано ті уривки з інтерв'ю зі студентами, в яких було прямо висловлено те, що їм не подобалося в навчанні на Теологічному факультеті, а також наведено конкретні ситуації, де викладачі суперечили самі собі. Цікаво, що деякі студенти відчували більший тиск від викладачів-священиків, ніж від їх світських колег.

У сьомому розділі «Порівняння досліджуваних груп» першу його частину присвячено зіставленню особливостей процесу адаптації греко-католицьких, римо-католицьких студентів-теологів і звичайних студентів за такими показниками: «первинне переживання», «причина навчання на теологічному факультеті», «ставлення до семінарного порядку», «адаптація до університетської системи навчання». У другій же частині автор порівнює зміни, які спричинив у студентів Теологічного факультету процес соціалізації. Тут зіставлення велося за такими показниками: «ставлення до celibату», «ставлення до праці священика», «вирішення кризи», «стосунки з головним викладачем», «стосунки з родичами», «позауніверситетські заняття», «зміна ставлення до себе», «зсув на шкалі консервативний-ліберальний», «самоусвідомлення», «зсув у сфері моралі», «зсув у сфері релігійної віри». Порівняння за всіма згаданими показниками з даного розділу автор подає у трьох таблицях, що на нашу думку, є вдалим рішенням, адже дозволяє побачити повну картину досліджуваної автором проблеми.

Підсумовуючи, варто підкреслити, що монографія Яна Кнапіка є актуальним, самостійним і творчим дослідженням, в основі якого ґрунтовні теоретичні розробки, аналіз емпіричного матеріалу, узагальнення словацького досвіду й досвіду інших країн. Основні положення й висновки праці є переконливими й доведеними. Їх можна застосувати як у подальших наукових дослідженнях із проблематики адаптації та соціалізації університетських студентів, так і в практичному покращенні навчання не тільки на теологічних факультетах, а й в інших підрозділах.